

GIMDOS KAKLELIO VĖŽIO PREVENCINĖ PROGRAMA

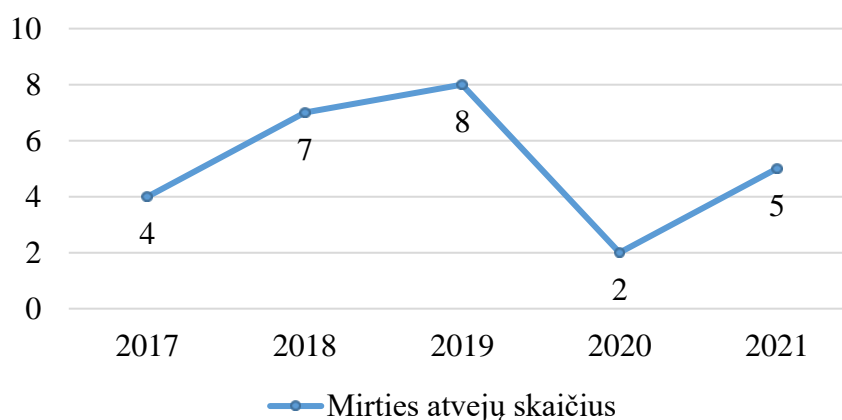
Piktybiniai navikai – viena iš pagrindinių mirties priežasčių Lietuvoje ir pasaulyje, o gimdos kaklelio vėžys užima net 4 vietą pagal dažnumą. Pastaraisiais metais daugiausiai atvejų Europoje fiksuota 49-60 amžiaus grupėje. Piktybinių navikų išsivystymą gimdos srityje gali paskatinti rizikos veiksniai, tokie kaip:

- Žmogaus papilomos viruso (ŽPV) infekcija;
- Kontraceptinių priemonių vartojimas (>10 m.);
- Nusilpusi imuninė sistema;
- Rūkymas;
- Didelis lytinių partnerių skaičius;
- Ankstyvi (iki 18 m.) lytiniai santykiai.

Anot atliktų mokslinių tyrimų, dažniausiai gimdos kaklelio vėžys turi tikimybę išsivystyti, kai veikia du ar daugiau rizikos veiksnių.

Ankstyvosios diagnostikos prevencinė programa skirta 25-59 m. (imtinai) moterims. Nemokama paslauga taikoma 1 kartą per 3 metus 25-34 m. amžiaus moterims ir 1 kartą per 5 metus 35-59 m. amžiaus moterims, pasikreipus į savo šeimos gydytoją. Pacientėms atliekamas citologinio tepinėlio tyrimas, gimdos kaklelio AR ŽPV ir gimdos kaklelio citologinio tepinėlio ištyrimas skystoje terpėje (jei AR ŽPV tyrimas teigiamas) bei, esant poreikiui, atliekama biopsija – objektyviam ligos patvirtinimui arba paneigimui.

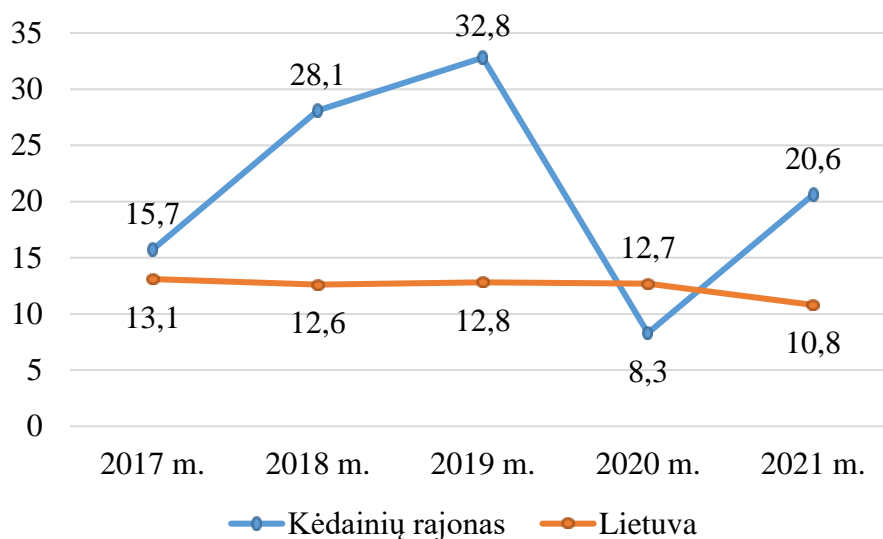
Remiantis Higienos instituto duomenimis, 2021 m. nuo gimdos kaklelio vėžio Kėdainių rajone mirė 5 moterys (1 pav.). Nuo 2017 m. mirties atvejų skaičius nežymiai didėjo, o 2020 m. skaičius nukrito iki 2.

1 pav. Mirties nuo gimdos kaklelio vėžio atvejų skaičius 2017-2021 m. Kėdainių rajone

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, „Mirties priežastys 2021 m.“

Norint palyginti mirtingumo nuo gimdos kaklelio vėžio rodiklius Kėdainių rajone ir Lietuvoje, būtina analizuoti mirtingumo duomenis 100 000 gyventojų (gyv.). Rodiklis Lietuvoje 2017-2020 m. vidutiniškai laikosi ties 12,8/100 000 gyv. (2 pav.)

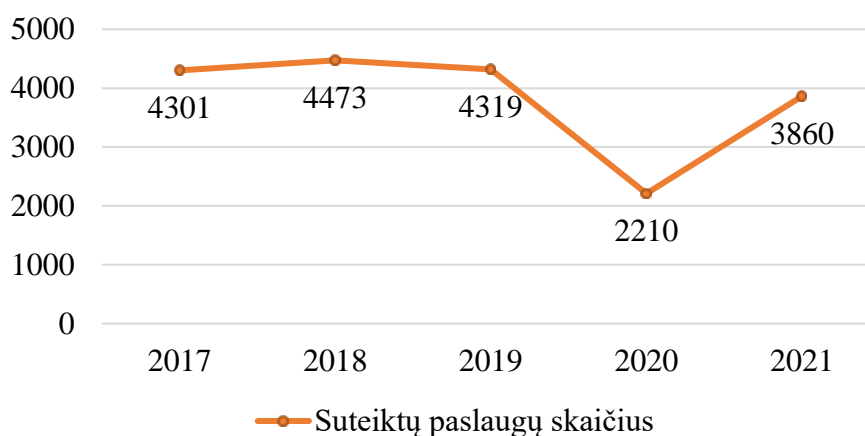

2 pav. Mirtingumas nuo gimdos kaklelio vėžio 100 000 gyv. Kėdainių rajone ir Lietuvoje

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Priešingai nei šalies vidurkis, mirtingumas Kėdainių rajone kito. 2017-2019 m. stebimas mirtingumo augimas (2019 m. 32,8/100 000 gyv.), o 2020 m. rodiklis sumažėjo iki 8,3/100 000 gyv. Kėdainių rajono mirtingumo rodiklis 2021 m. 2 kartus didesnis nei Lietuvos.

Galima pastebėti panašumų tarp mirtingumo ir suteiktų paslaugų skaičiaus 2020 m. Atsižvelgiant į Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos apžvalgą, VšĮ Kėdainių pirminės sveikatos priežiūros centre (PSPC) 2021 m. buvo atlikta 3 860 gimdos kaklelio vėžio prevencinės programos paslaugų (3 pav.).

3 pav. Suteiktų gimdos kaklelio vėžio prevencinės programos paslaugų skaičius 2017-2021 m. Kėdainių PSPC

Šaltinis: VLK prie SAM, Prevencinių programų vykdymo apžvalga

2020 m. paslaugų buvo atlikta mažiau (2210), o 2017-2019 m. metų laikotarpiu suteiktų paslaugų skaičius laikėsi vidutiniškai ties 4364.

Galima daryti prielaidą, jog panašumai, stebimi 2020 m. statistikoje, gali būti siejami su COVID-19 pandemija. Dėl sumažėjusio kontaktinių paslaugų prieinamumo gydymo įstaigose, programos priemonių (tyrimų) skaičius sumažėjo, o mirties atvejų skaičius išaugo. Kėdainių rajone mirtingumo nuo gimdos kaklelio vėžio rodiklis yra aukštas ir viršija Lietuvos vidurkį.

Parengė Kėdainių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, Agnė Ruzgutė